

Hakikat Âşığı Bir Aydın ve “Türkiye’nin Maarif Dâvası” (Nurettin TOPÇU)

Muzaffer ARSLAN¹

Öz

Nurettin Topçu, Türk eğitim sistemi üzerine yapısal tartışmalara girmiş, Türk eğitim sistemini çeşitli açılardan ele almış ve eğitim sistemimiz üzerine akademik çalışmalar yapmış ve eğitim sistemimizin sorunlarına ilişkin çözüm önerileri sunmaktan çekinmemiş bir bilim insanıdır. Anadoluculuk Hareketi’nin öncü aydınlarından biri olan Nurettin Topçu, eğitim sistemini ele alırken özellikle toplumsal ve sosyal konularla bağ kurmaya gayret etmiştir. Türk eğitim sistemindeki “ezbere dayalı” öğretim yöntem ve tekniklerini sert bir dille eleştirmiş olması yer yer onun yalnız kalmasına da sebep olmuştur. Eğitimci kişiliği, entelektüel yapısı kaleme aldığı eserlerinde açıkça kendisini hissettirir. Millî ve manevî bakış açısıyla eğitim sorunlarına çözümler üretmeyi amaçlamıştır. “Türkiye’nin Maarif Dâvası” adlı yapıtında maneviyatçı bakış açısının etkisi büyüktür. Eğitimde radikal sayılabilecek türden çözüm önerilerinde bulunan Topçu, yaşadığı dönemde olduğu gibi günümüzde de tam olarak anlaşılmiş değildir.

Anahtar Kelimeler: Nurettin Topçu, Türkiye’nin Maarif Davası, Türk muhafazakârlığı, öğretmen

Atf İçin / Please Cite As:

Arslan, M. (2024). Hakikat Âşığı Bir Aydın Ve “Türkiye’nin Maarif Dâvası” (Nurettin TOPÇU). *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, 9 (1), 120-132. Doi: <https://doi.org/10.58648/inciss.1382417>

Nurettin Topçu ve Türkiye’nin Maarif Dâvası

Ülkemizin yetiştirdiği eğitimcilerinden biri olan Nurettin Topçu, Türkiye’nin eğitim sorunlarına işaret etmiş ve eğitimdeki sorunların en önemlilerinden biri olarak eğitim sorunlarını görmüştür. Tespitleri doğrultusunda anlıyoruz ki öğretmenlik bir meslek olarak görülmemektedir. Hemen hemen her alandan kişinin öğretmen olarak atanabilmesi bu gerçeği gözler önüne sermektedir. Öğretmenliğin kuramsal ve uygulamalı boyutları olan bir meslek olması, daha da önemlisi bir ilgi, sevgi, sabır ve yetenek mesleği olarak görülmemesi üzerinde durmuş ve herkesin öğretmenlik yapamayacağını, yapmaması gerektiğini ısrarla vurgulamıştır. Şayet böyle bir uygulama olur ise bu kutsal görevin saygınlığına zarar vermek anlamına geleceğini özellikle ifade etmiştir. Nurettin Topçu’nun “Sınıfın kapısından, bir mabedin kapısından girer gibiirmek...” ifadesi bile eğitime ve öğretmenlik mesleğine verdiği değeri göstermektedir.

Öğretmenlik mesleği ona göre de geleneğimizde olduğu gibi bir peygamberlik mesleğidir. Eğiten, öğreten, terbiye eden, saygın bir kişidir öğretmen. Nurettin Topçu, pek çok eserinde öğretmen ve öğretmenlik mesleği üzerinde durur. Öğretmenin nasıl olması gerektiği konusunda açıklamalarda bulunur. Ona göre, eğitimdeki asıl sorunumuz, öğrenciyi yetiştirecek öğretene yetiştirebilmektir.

Öğretmenlerin her zaman öne çıkan sorunları olmuştur. Hiç şüphesiz bunların başında ekonomik olarak sıkıntı içinde olmaları gelmektedir. Öğretmenlerin ikinci bir işte çalışma gereksinimleri onların öğretmenlik verimini yitirmesine sebep olmaktadır. Bu durum onun saygınlığını da zayıflatmaktadır. Bu gibi sorunlar çözüm beklemekle birlikte **Nurettin Topçu**’ya göre öğretmenin asıl sorunu geçim derdine düşmekten kaynaklanan uğraştır. Bu mücadele öğretmenlerin mesleklerinin doğasına uygun tutum ve tavır benimsememelerine yol açmaktadır. Bunun başında da, kendilerini geliştirmemeleri, araştırmacı, sorgulayıcı olamamaları, ilgi ve merakı bir yana bırakıp sıradan, sönük bir yaşam sürmeleri gelir. Bunun yanında öğretmenlerin pek çoğunun ne yazık ki artık okumamaları, araştırmamaları ve tembellik göstermeleri öğretmenlik mesleğini kusurlu yapmaktadır.

Nurettin Topçu’ya göre, öğretmenlik yalnızca meslek ve uzmanlık alanı değildir. Öğretmenlik, kişiye şahsiyet ve yön duygusu verir. Yeni nesillere millî ve manevî değerleri kazandıran, genç nesillerin zihnini aydınlatıp ruhunu biçimlendiren kutsal bir meslektir. Öğretmenin meslekteki gönüllülük duygusu, çabası,

¹ Öğretmen - Milli Eğitim Bakanlığı Destek Hizmetleri, Ankara, muzafferarslan.tr@gmail.com,

ORCID: 0000-0002-4962-2850

sevgisi, Nurettin Topçu'ya göre, cephede savaşmaktan çok daha önemlidir. Çünkü o, öğretmeni geleceğin kurucusu, şekillendiricisi olarak görür. Öğretmen, iyi yetişmiş olmalıdır. Ona göre yalnızca kendi alanında değil, uluslararası alanda da yeterliliklere sahip olmalıdır. Bu görüşünü açıklarken kendi alanı ile ilgili yabancı eserleri okuyacak kadar dil bilmeyi de dile getirmektedir. Alan dışından öğretmen ataması yapılması sonucu ne yazık ki öğretmenliğin meslek olmaktan bile çıkarıldığını ifade eder ve bir dizi eleştiri sıralar.

Türk milletinin üç asırdır geçirmiş olduğu buhranların sebepleri ve ana kaynağı hiç kuşkusuz kültür ve eğitimde aranmalıdır. İlimin yerini cehalete terk ettiği çağlardan itibaren büyük bir çürümüşlikle karşı karşıyayız. Cahillerin ulema sınıfını işgal ettiği bir asrın yansımasıdır bugünkü sorunlar. Bu cehalet işgali öylesine telafi edilemez yaralar açmıştır ki üç yüz yıldır tamir ve tedavisi mümkün olmamıştır.

Millî karakterin ortadan kalkması 17. yüzyılın itibaren başlamıştır. İlk zamanlarda bazı başların ortadan kaldırılması ile sorunun çözüm bulacağı zannedilmiş fakat bunun hiç de kolay olmayacağı zamanla anlaşılmıştır. 18. yüzyıl ise sorunun çözümünün bireylerden çok kurumlarda olduğu gerçeğini açığa çıkardı. Bu bağlamda pek çok müessesede ıslahata gidildi. Bunun da yeterli olmadığını fark eden yöneticiler 19. yüzyılda halka inme gereği duydu. Ne var ki bu çözüm de yeterli değildi. Çünkü bu halka iniş, şekilci bir mantıkla yapılmıştı. Yapılan inkılaplar göz boyamaktan öteye gitmemişti. 20. yüzyıl tam anlamıyla dünün taklidi şeklinde ilerledi (Topçu, 2016: 13)

Yeni ve her bakımdan gösterişli kurumlar, okullar açıldı. Böylelikle eskinin taklidi yerini yeninin taklidine bıraktı. Bütün bu yeni kurulan müesseseler ve mektepler göz boyamaktan bir adım öteye gidemedi. Batının körü körüne taklidi olan her yenilik külfetten başka bir şey getirmedi. Yeni anlayışlar verilmiş olsa da bu okullarda ilim sevgisi yeni kuşaklara bir türlü aşılamadı. İlimin ve ilmin aktarıcısı âlimin üstünlüğü, millet içindeki müstesna yeri halka bir türlü kabul ettirilemedi. Bu başarısızlığın en büyük sebebi Türk halkının ilme gerçekten inandırılmamasıdır. İlim, Türk insanında itibarını yitirmişti. Bu başarısızlığın en büyük sebeplerinden biri elbette ki medrese erbabının keyfiyete düşmüş olması ve ilim kurumu olan medreselerin ilmi istismar etmesiydi. 20. Yüzyıldan itibaren kurulan okullarda ise anlamsız bir şekilde teknik putlaştırılmıştı. Bu putlaştırmanın ise en büyük nedeni körü körüne Batı taklitçiliğidir. (Topçu, 2016: 14)

Teknolojik gelişmeler ve yenilikler günümüzde millî değerlerin yerine oturtulmuştur. Neredeyse daha çok kazanma arzusu, teknik yeniliklere sahip olma tutkusu millî kültürü yavaş yavaş ortadan kaldırma noktasına gelmiş bulunmaktadır. Öyle ki bugünkü eğitim davamız, kısır bir teknik davası durumuna düşmüştür (Topçu, 2016: 14) Bütün okulları fen mektebi yapma arzusu yüzünden millî mektepler yok olma aşamasına gelmiştir. Bu da başka bir sorunun kapılarını aralamıştır. O da bütün okullarda tekniğin yaratıcısı olan Batı'nın diline hicrettir. Yabancı dilde eğitim veren okullar, Türk çocuğu için ulaşılması gereken asıl hedeftir. Bu durum milliyet ve kültür davamızın son bulması aşamasında en büyük etkidir. Bu geçmiş (mazi) ile (gelecek) ati arasındaki köprülerin tamamen yıkılmasına sebep olacaktır. Nedir bu millî mektep? Zihniyetiyle, örfüyle, yöntem ve müfredatıyla, ilke ve psikolojik temelleriyle kendine özgü olan; hatta fiziki yapısıyla mimari olarak başka bütün milletlerden ayırt edilendir (Topçu, 2016: 14)

Batı'da ortaya çıkan insan tipini model alıp onu birebir Türk coğrafyasına oturtmak başlı başına büyük bir hatanın kapısını aralamak anlamında değil midir? Kendi olmaktan bile uzaklaşan bir millet, nasıl olur da yerli ve millî bir eğitim ortaya kor? Neticede koyamadı da... Mektepler, dün nasıl hakikatin mabedi olmadıysa bugün de olmuyor. Hakikatin mabedi; ilmi yani akli temel alıp üretmek, yaratmak ve gönlü temel alıp sevmek, sevdirmek ve yaşatmaktır. Akli ve gönlü temel almaman adıdır hakikatin mabedi.

Hakikat aşkına sahip olan bir insan, bulunduğu toplum içinde artmadıkça, hakikat aşkı cemiyet içinde kendine değerli ve saygın bir yer kazanmadıkça millî bir eğitim sağlanamaz (Topçu, 2016: 14)

Hakikat avcısı ve âşığı insanların sayısı artmadıkça ve az oldukça yüzyıllardır Türk toplumlarını sömüren, âdeta kanını emen sözde din adamları cennetten emlak komisyonculuğuna devam edecektir. Eğer bu zümre yerini idealist bir münevver zümreye terk etmezse millî değerlere sahip kurumlar, okullar hiçbir zaman ortaya çıkmayacaktır (Topçu, 2016: 15)

6. yüzyıldan bu yana devam eden İslâm anlayışı kısa bir süre dünyaya her bakımdan örnek olma özelliğiyle iyi, doğru ve güzellikler sunmuştur. Millî değerlerden ve manevi vasıflardan uzaklaşan ümmet, neredeyse dünyaya hurafe ve menkıbeler sunmuştur. Hakikatin bütün unsurlarını örten bu cehalet yumağı felsefe üretmez hâle gelmiştir. Bugüne kadar İslâm'ın dolayısıyla da Kur'an'ın felsefesi yapılamamıştır. Bu kafayla giderse yapılması da mümkün değil. Felsefi kültür, mektebin temel taşıdır oysa. "Felsefesi olmayan milletin mektebi olmaz" (Topçu, 2016: 15)

Türk milletinin mektebi; eğitim, metafizik ve ahlak ilkelerin Kur'ân'dan alınıp Anadolu insanının ruh yapısına serpiştirilmelidir (Topçu, 2016: 15) Bu millî kaynaktan beslenen, büyüyen ve bin yıllık kültür ağacına dönüşen ulu çınar, ruh ve ahlak vadilerimizi serinletecektir.

Gençlik, geleceğin anahtarı ve tohumudur. Bir genç, enerjisini neye harcıyorsa o dünyada yaşıyor demektir. Eski medeniyetlerden Mısır gençliği tabiatla çetin bir mücadeleye girişmiştir. Sümer gençliği tapınaklarda haşır oldu. Yunan, olimpiyatlarda; Roma gençliği ise forumda yoğrulmuştur (Topçu, 2016: 19)

İlk İslâm dünyasının yaşattığı gençlik, insanlığa hayır ve hizmet yarışındaydı. Cengiz Han ve İmparatorluk gençliği daha çok toprak işgal etme kaygısıyla harmanlanmıştı (Topçu, 2016: 19) Batı'da ise büyük bir romantizm yaşanmaktaydı. Bu romantizm havası her alanda kendini hissettiriyordu. Sanat, siyaset, hukuk, din ve ahlak bu rüzgârın etkisindeydi. Üretkenliğin ve beşeri anlamda yaratıcılığın tavan yaptığı bu asırlar bir daha yaşanır mı bilmiyoruz. Bu gençliğe ihtiyar küremiz her zaman hayrandır (Topçu, 2016: 19) Beethoven, Goethe, Lamartine ve Hugo bu asrın fikir ve felsefe elçileridir. Gençlik üzerinde ölümsüz bir etkiye sahiptir. Her biri yüzlerce yıldır bizleri kucaklayan ümit, aşk ve iman meşalesi olarak akıl ve gönül dünyamızda yaşamaya devam etmektedir.

Peygamber ve hemen sonrasında şekillenen İslâm'ın ilk gençliği, yüzyıllar sonra gelecek olan Osmanlı Türk nesliyle ulu çınara yeniden aşk ve iman aşılacaktır. Osman'la başlayan bu nesil Yavuz'la, Fatih'le, Kanuni'yle üç kıta yedi denize dallanıp budaklanacaktır. Bu öyle bir gençliktir ki imanının içselliği ve derinliği oranında değer kazanmıştır. Bu büyük kalp adamları bir bir toprağa girdikçe yerleri doldurulamamış ve hayatla barışık olmayan nesiller ve yöneticilerle yaratıcılıktan uzaklaşarak çöküşü hızlandırmışlardır. "Büyük mezarların üstünde büyük vatanlar vardır." sözü tam da bunu belirtmektedir.

Barbar kralının kendisi için hazırlattığı ateşte kendi yaktığı kolunu krala göstererek "Roma'da benim gibi üç yüz kahraman var." diye haykıran Müçyüs'ün tavrını; Termopil'de Persler tarafından kuşatılan İspartalı Leonidas'ın hayatlarını kurtarmak istemesi karşısında iki kardeş "Biz buraya vatan için ölmeye geldik." diye krallarını reddetmelerini, Fransız ihtilâlinde, ihtilâlcilerle ruhunu Marseylez'de dinliyoruz (Topçu, 2016: 20). Bu örnekler gösteriyor ki gençlik bir devrin aklıdır.

İslâm'ın ilk mücahitleri Bedir'de şahlanışa geçti. Uhu'ta can veren mücahitler ise 8 yüzyıl sonra Fatih Sultan Mehmet önderliğinde "Bugün şehitlik sırası bizimdir" diyerek Bizans'ın sonunu getirmişlerdir (Topçu, 2016: 21) Tarihin tanık olduğu en heybetli gençliği doğuran Türk milleti, Alparslan ile yaşama sevgisi ve Allah sevdasıyla birleştirmesini bilmiştir. "Üç asırlık yıkım asrımıza, imanı riyâ ile bulanmış, iktidarı menfaatine esir, hezimet halinde bir millî varlığı miras bıraktı" (Topçu, 2016: 21)

Tarih, defalarca yıkılışımıza sahne olmuştur. Bunun en büyük sebebi özümüzden, benliğimizden kaçmış olmamızdır. Batı'nın taklitçiliğine sığınma bizim sonumuzu getirecektir. Yıkılışın ilk ve en sarsıcı etkisi Servet-i Fünûn neslinde ortaya çıktı. Cılız, cesaretsiz, imansız ve bitik bir gençlik hayata geldi. Mai ve Siyah romanındaki ana kahraman Ahmet Cemil bu neslin somut bir örneğidir. Hasta ruhlu, ruhsal buhranları olan bir genç...

Orta Asya'nın bozkırlarında zaferden zafere koşan Türk genci bir alptir. Bedrin arslanlarından aldığı iman ve ilhamla Alparslan'ın önderliğinde yiğitliği manevi yönle birleştirip bir alperen olmuştu. Bizans surlarını delip geçen Fatih nesli, artık hem alplıkta hem de erenlikte benzersiz bir örnek olmuştur. 1839'da Tanzimat ile yeni bir anlayış gelişmiş ve Türk hem madde planında hem de mana planında çöküşe geçmiştir. Servet-i Fünûn nesline geldiğimizde büyük bir çöküş ortaya çıkmıştır. Materyalizmin ve de pozitivizmin çorak zemininde ne yazık ki binlerce düşünen ve üreten beyin heba olmuştur. Bu nesle örnek vermek istersek zorluk yaşamayacağımız ortada. Tevfik Fikret'in buhranları ve kendince çözüm ürettiği sorunlar bütün çıplaklığıyla ortadadır. Umutsuzluktan kaynaklanan karamsarlık ve üzüntü onun şahsında pek çok gencin hayatının kararmasına sebep olmuştur. Baha Tevfik, Ahmet Nebil, Beşir Fuat ve daha niceleri aklın kınanışına örnek olmuşlardır (Topçu, 2016: 22)

İstiklâl Savaşı'ndan sora yeniden bir doğuşu karşıladık. 300 yıl boyunca Devlet-i Âli Osman yıkılışı, yok oluşu ve çürümüşlüğü görmüş ve sonuçta da dağılmıştı. Bu dağılma yalnız coğrafyada olmamıştı. Ruhlarda da büyük depresyon yaşanmıştı.

Kurtuluş Savaşı yaşanırken bir yok oluş karşısında yeniden ayağa kalkış yaşanmaya başlamıştır. Bu ayağa kalkış hem cephede hem de zihinlerde olmalıydı. Öyle de oldu. Türk milleti dimdik ayakta olduğunu göstermiş hem vatanına hem de millî ve manevi benliğine sahip çıkmıştı. Ancak bu öyle kolay değildi.

Hasta adam ölmüş yerine yeni ve dipdiri bir devlet bırakmıştı. Üç asır devam eden yıkılış süreci, Türk milletini Türklükten ve İslami duyarlılıktan hepten uzaklaştırmıştı. Üç yüz yıl boyunca iman, kuvvetini yitirmiş; din ise cemiyet için kuvvet kaynağı olmaktan çıkmıştı.

Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra her alanda atılım ve inkılâplar yapılmış yeni bir nesil için canla başla çalışılmıştır. Büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün emanetini devralan yöneticiler, onun gibi inkılâpçı ve yapıcı çıkmamıştı. Bu da inkılâpların kesintiye uğramasına yol açmıştır.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında ülke hem Sosyalist cephenin hem de Kapitalist cephenin hedefinde kıvrılmaktadır. Hemen hemen on yıla bir ihtilal düşerken ne gerçek din anlayışımız ne felsefemiz ne bilim ne de birbirimize sevgimiz kalmıştı.

Bir taraftan yabancı fikirlerin kıskacında kıvranan yeni nesiller bir taraftan da şahsi menfaatlerle kurulmuş sözde dini gruplar, cahillikte sınır tanımaz olmuşlardı. Bütün bu fikirler daha doğru bir ifadeyle fikirsizlikler, eğitime ideolojinin karışmasını beraberinde getirmiştir. İdeolojiler, politik kısır döngüler, cemaat ve tarikat müdahaleleri okulların niteliğini ve işlevini değiştirmiştir. Aslında bu fikir ve grupların menfaat yarışı insanlığın tarihi kadar eskidir.

Şahsi menfaatlerle ve zavallı cemaati sömürme emelleriyle birleşen cahilliğin kurtarıcı kuvvetini düşünmek bile saçmadır. Cehalet beraberinde hiç şüphe yok ki yeni nesilleri ümitsizliğe ve imansızlığa götürür.

20. yüzyılın neslini uçuruma götüren yolları gözden geçirmek gerekirse ilk olarak karşımıza *ahlâk çizgisinden çıkmış olmamız* gelir. Bu yoldan çıkış sonrası girilen yol ne yazık ki doğrudan doğruya siyaset olmuştur. Fikirlerin müdafaasını yapacak olan gençlik kuruluşları, politika yuvaları hâline geldi (Topçu, 2016: 24) Bu yuvalarda fikirler konuşulmadı, politik kısır döngüler ve kökü dışarıda olan ideolojiler ele alındı. Bu da kısır döngülerle boğuşan bir neslin yok oluşuydu.

İkincisi sorun ise *yaratıcılığın yerini taklitçiliğin* almış olmasıdır. Bu öyle bir sorundur ki üç yüz yıldır bizi bocalattı ve daima gerilettili. İslam ruhunun gerçek sahibi ve mirasçısı iken kıtalara medeniyet ulaştırıyorduk. Bu devirlerde Arap taklitçiliği yaratıcı şuuru gölgeliyordu. Ululuğumuzu kaybettiğimiz devir işte bu zamanlara denk düşer. Fransız, Alman, Amerikan modalarına uyan taklitçilik hastalığı üç yüz yıla aşkın bir sürede ülkeyi kasıp kavurdu. Kültür buhranımız nedeniyle arayışa düşen Türk gençleri kurtuluş arayışına girdi. Bu amaçla Japon, Çin ve Slav yurtlarına kadar fikri yolculuğa çıktı (Topçu, 2016: 26)

Taklitçilik hastalığı onu öylesine kızdırmaktadır ki bir sözünde "Aşağılık karmaşasından gıdalanan bu taklit içgüdü, zehirleyici bir parazit gibi bütün hür düşüncüyü ve bahtiyar iradeyi bizde boğmuş bulunuyor" demektedir.

Bizi uçuruma götüren üçüncü sorun, evvelki nesillerin yersiz ve kolay harcaıyıp tükettiği iman ve ümidi bırakarak *kendi zaaflarını kabul* etmeleridir. Taklidi doğuran psikolojik temel aşağılık karmaşasıdır. Bu karmaşa Türk insanına, "Biz şöyleyiz, biz böyleyiz. Bizde ne var ki? Biz adam olmayız." dedirtti (Topçu, 2016: 26) Böylelikle varlığımız silinip atıldı. Bu da 20. yüzyılın maddeye bağımlı, lükse hayran ve teknolojiye köle nesillerini doğurdu.

Dördüncü ve belki en vahim neticelere götüren sorun *yabancı vasıtalarla şahsiyet kazanma* çabasıydı. Bu öyle bir mücadeledir ki düşmana yine onun silahıyla karşılık verme mecburiyetini doğurmuştur. Böylelikle çetinler çetini bir ruhsal savaş yaşanmıştır zihinlerde. Asrın hastalıkları olan lüks düşkünlüğü, maddi gelir elde etme yarışı ve daha nice hırsların azgınlaştırdığı bir millet, İslam'ın Türk'e kazandırdığı erdemlerle yol ayrımına gelmişti. 20. yüzyılın toplum mühendisleri bu süreçte Türk milletine bir reçete sunmuştu. Bu reçeteye göre sermaye sahiplerinin yarattıkları sistem ile milliyetçilik yan yana yürüyecek, gelişecek ve asra hâkim olacaktı. Görünürdeki düşman ise her şeyiyle ülkeleri, inançları, milletleri kemiren komünizmdi. Oysa bu sunulan kurtuluş reçetesinde büyük bir teşhis hatası vardı. Bu reçeteye göre madde ruha hükmediyordu. Ruhu ayağa kaldırmak için madde ilahlaştırılıyordu. Madde âleminin barbarları (hâkim güçler) sel gibi mana setlerini yıkıp geçti. Böylelikle lüks ve kazanç hırsı yalnız insanlığı değil, evrenin dengesini de sarstı ve insanlığın ruhunu kemiren bu haşere; kan, gözyaşı ve anarşiyi doğurdu (Topçu, 2016: 27)

Tanzimat'tan bu yana Türk milletinin uzun ve çetin arayışları tam da bu döneme denk gelmiştir. Evvela ülkeyi düşmandan kurtarmak sonra da cehalet batağına saplanmış fertlerini bu akrep kıskacından çekip almak gerekmektedir. Bunun için de *kurtarıcı* gerekmektedir. Pek çok aydın ve devlet adamı bu gayreti göstermiş olsa da muvaffakiyet mümkün olmamıştır. Milleti peşinden sürükleyecek, onu akıl ve gönül yönünden de ikna edecek irade çıkacak mıydı? Aslında her şey vardı. Türk milletinde cesaret, kuvvet, maziden gelen cesaret ve kabiliyet hepsi vardı. Eksik olan bir önderdi. Ancak bu anlayış da hastalıklıydı. Çünkü her birey kendi akıl ve gönül kalkınmasını sağlamadıktan sonra gerçek bir diriliş söz konusu olmayacaktır. Bunun için de öncelikle her fert kendini yetiştirmeli ve sonra önderini arama erdemliliğine başvurmalıdır. Aksi takdirde bu durum tıpkı dikilmeyen fidanın bol bol sulanması hükmündedir (Topçu, 2016: 27) Tarihin her döneminde insanlığın öznesi olan Türk milleti nasıl olmuştu da iradesine bir önder bulamamış ve kendine yön verememiştir. Bu tarihin kara deliğine düşmek gibi sarsıcı ve yıkıcı olmuştu.

İradesi felce uğramış bir zavallı durumundaki Müslüman Türk evladı, gün geçtikçe bir taraftan komünizm bir taraftan da kapitalizmin zehirli kıskaçlarında can çekişmiştir.

Kurtarıcısını arayan ve bulamayan yeni nesiller, determinizme² kapılmıştı. Yani kâinatta olup biten ne varsa her olayın maddi ve manevi sebeplerin zorunlu, kaçınılmaz sonucu olduğunu düşünmeye başlamıştı. Bu anlayışla bütün olan biteni kendinden irak zannetme ve bu canı gönülden inanmak ne acı! Kendine bakmamak ve *özeleştiriyi yapmamak* ne büyük bir izansızlıktır. Biri çıkıp bu zihniyete kabahatlerini bir bir sayıp hatırlatınca da hiç tereddüt etmeden "ne yapayım, ateş yaktı, benim kabahatim yok ki!" (Topçu, 2016: 28) diyerek bütün *faturayı kadere mal etme* hastalığı, ne yazık ki mesuliyetlerinden kaçanların zavallılık göstergesiydi.

Son olarak *vazifeye karşı konulması* ile asrın hoyratlığı en üst düzeye ulaşmış ve ne yazık ki bunun adı hürriyet konulmuştur. Böylece "mihrap mümine emredemez oldu" (Topçu, 2016: 29) Bütün bu sorunlardan kurtulmanın elbette bir yolu var. Türk milleti ne zaman uzviyetten ilme, ilimden felsefeye, felsefeden sanata ve ahlâka ve nihayet uydurulmuş değil de Kur'ân'daki gerçek dine yükselirse o zaman kurtuluş gerçekleşir (Topçu, 2016: 29) Elbette bunun yolu eğitimden geçer. Millî ve ilmî bir eğitimden... Bir milletin şuurunu oluşturan, ruhunu zenginleştiren ana unsurdur eğitim. Eğer bir millet, eğitime değer vermezse öncelikle şuurunu, sonra ruhunun güzelliklerini son olarak da maddi varlığını kaybeder. Bu kaybediş hem manevi hem de maddi olarak gerçekleşir. Eğitimi hangi doğrultuda yürütürseniz millî ruh da o doğrultuda gider. Huzura, kurtuluşa, ilmi ve millî hedeflere gitmeyen eğitim, milleti; kargaşaya, çöküşe ve cehalete saplar. Bu da yok oluşturmaktır. Eğitim, tek bir kaynaktan beslenmez. Tarihi köklerden yani millî kaynaklardan gelen erdem, ülkü ve tarih şuru, eğitimle kazanılan meziyet, yetenek ve bilinçle birleşince muasır medeniyet düzeyi yakalanmış olunur.

Batı'da Ortaçağ karanlığından çıkışın ilk çırpınıları tarihi kökü iyi bir değerlendirmeden geçmiş ve diyebiliriz ki Rönesans'ta Batı'nın yeni maarif dâvası ortaya çıkmıştır (Topçu, 2016: 31) Bizde durum bambaşka idi. Üç asır önce içtihat kapısı bir daha kolay kolay açılmayacak şekilde kapatıldı. İslam düşüncesine Aristo mantığı ve kıyas metodu tatbik etmek eğitimimizi hem ruhtan hem de gerçekçilikten, daha doğru bir ifadeyle insandan ayırdı (Topçu, 2016: 31) Yer yer bu durumdan kurtulma çabaları sergilense de bu gayret Batı taklitçiliğinden öteye gitmemiştir. İslâm öncesinde Çin medeniyetine karşı direnç gösterilmişti. Mete Han, vezir Tonyukuk gibi büyük devlet adamları taklitçilik hastalığının devleti nereye götüreceğini görmüş ve önlemlerini almışlardı. Fakat Uygur Türkleri zamanında bu zihniyet yerini taklitçilere bırakmış ve Türk'ün özünde birtakım olumsuz değişimler görülmüştür. Selçukluların son yıllarında Fars ve Farsça özentisi ayyuka çıkmış, son olarak da Osmanlı Türk devleti ile Arap kültürü ve Arapça, taklit düzeyinde kabul görmüştür. Bu kabul görmede elbette Türk milletinin İslâm dinine gösterdiği teslimiyetin azımsanamayacak rolü vardı.

Devlet-i Âli Osman'ın son üç yüz yılında ise Fransızca ve sonlara doğru Almanca merakı başlı başına Batı taklitçiliğinin ve geri kalmışlık duygusunun yansımasıydı. Cumhuriyet döneminde bu dillere İngilizce eklenince taklidin boyutu teknolojiyle, bilişim araçları nedeniyle ayrı bir boyut kazandı. Ancak her dönemin ortak özelliği taklitçilik hastalığıdır. Madde, ruhu çöküşe götürmüş ve insan ruhunun makineleşmesine yol açmıştır. Bu çöküş karşısında dini eğitim veren okullar ancak İslâm'ın pratiğine yönelik kültür verebildiklerinden bu korkunç âfeti durdurmak bir yana karşısına bile çıkacak güce sahip değildir (Topçu, 2016: 32) İlkokul düzeyindeki ahlak eğitimi sifıra indirilerek hayat bilgisi adıyla verilmektedir. Liselerde durum bundan farksızdır. Sürekli program değişikliği eğitimin bütün birimlerinde keşmekeşliğe sebep olmaktadır.

Üniversite düzeyinde eğitim verilen edebiyat fakülteleri Osmanlı devletinin son asrındaki idadîlerin düzeyine inmiş durumdadır (Topçu, 2016: 32) Bunun en açık ve somut örneği sistemlerin yetiştirdiği unutulmaz bireylerdir. Ahmet Refik, Hamitler, Kemaller ve Akifler son asırda yetişmemektedir (Topçu, 2016: 33) Mevlana, Yunus Emre hangi eğitim anlayışının ürünüydü? Millî mekteplerin yerini kapitülasyonlarla yabancı okullara bırakması çürümüşlüğün ayrı bir evresidir. Bu geçiş, bülbülün yuvasına baykuşun tünemesi olarak görüyorum. Bu öyle bir baykuş ki zehirli pençelerini berrak zekâsıyla ve pırl pırl çehresiyle eğitim hayatına ilk adımlarını atan Türk gençlerinin beyinlerine saplamaktadır. Orta Asya'daki Çin'in Mankurtlaştırmasıyla eş değerdedir. Batı dillerinde eğitim veren özel okullar Batılılaşmanın gereği olarak açılmışlardı. Mekteb-i Sultânî açıldığında büyük bir yaygara koparılmış ve Batı irfanına açılan bir pencereden söz edilmiştir. Bunu yapmakla millet tarihi önünde okul eşliğinde işlenmiş ilk cinayeti alkışladılar (Topçu, 2016: 34) Kısa süre sonra adı Türk okulları olsa da pek çok eğitim kurumunun dili ya Fransızca ya Almanca ya da son yılların modası gereği İngilizce olmuştur. Bütün bu ufuksuzluklar kör ve sağır beyinlerin ürünüdür (Topçu, 2016: 34) İlkokul düzeyinden üniversiteye kadar her aşamada millet mektebini ortadan kaldıran bir ülkede millî olan hiçbir şey kalmaz. Adı millî olan fakat millîlikten

² <https://islamansiklopedisi.org.tr/determinizm>

nasiplenmemiş bu sistemde milliyetçilik hepten hayaldir. Milliyetçilik, milletin tarihi kökünde aranmalıdır. O, dilde ve dinde, sanatta ve devlet anlayışındadır (Topçu, 2016: 36)

Türk milletini ve devletin karakter özellikleri vardır. Bizim devlet anlayışımızı ne Çin'den ne Amerika'dan almamıza gerek var. İslâm öncesinde Mete Kağan, Attila Kağan, Bilge Kağan, Tonyukuk; İslâmi dönemde Tuğrul ve Çağrı Bey, Alparslan, Fatih, Yavuz'un devlet anlayışı bize yeter de artar bile. Yeter ki okumasını ve yorumlamasını bilelim. Geleneksel anlamda devlet, İslâm'ın sosyal esaslarına bağlı, otoriter ve şahsi mesuliyet temeline dayalıdır (Topçu, 2016: 37)

Türk milleti ile 10. yüzyılda Bağdat külliyesinde evrensel değerlere sahip bir İslâmi eğitim sistemi kurulmuştu. 17. yüzyıla gelindiğinde içtihat kapısı kapatılmış kurumlar kısır döngüye düşmüştü. İslâm inanç ve kültürünün özünden uzaklaşan kurumlar, düştükleri kısır döngü içinde bocalayıp durdular. Henüz bozulmamış tarikatlar, İslâm ahlakını halka aşılama çabasında idi. Devlet ise hukukun bekciliğini yapmakla yetiniyordu. Medreseler olan bitenden habersiz, kendi tekrar dünyasında boğulmuştu. Ne yazık ki medresenin duvarları arasında ne Kur'an'ın âlemlere taşan ruhundan bir tutam felsefe çıkarılabildi ne de sadece kılıçlarının şıkırtısı övülen Fatihlerle, Yavuzların Kur'an'a dem tutan ruh ve ilham dolu maceralarının manası anlaşıldı (Topçu, 2016: 41)

Nurettin Topçu'nun tespitiyle "Batı felsefesinin Yunan ve Hıristiyan kaynaklarından doğmuş olmasına karşılık bizde İslâm'ın felsefesini yapan olmamıştır."

Asırlarca kendi ruhumuzu bırakıp Batı'nın ruhunu tanıma ve benimseme arzu ve hevesiyle oyalanıp durduk. Doğu ve Batı, akılcı bir mantıkla ele alınmalı ve gönül süzgecinden geçirilmelidir. Baskı ve korkunun eğitimde hiç mi hiç yeri yoktur. Eğer baskıyla bir yerlere varılsaydı Meşrutiyet nesli bir taraftan sarıklı hocadan teyemmümle misvak kullanma tarzını öğrenirken bir taraftan da gizlice Buchner'in *Madde ve Kuvvet* tercümesini okumazdı.

Yasaklarla olsa olsa maskeli gençler elde edilir. Eğitim asla söz konusu olamaz. Ruhsuz ve şuursuz yapılan her iş başarısızlığa uğramak zorundadır. Bu ruhsuz ve şuursuzluğun temelinde körü körüne Batı taklitçiliği vardır. Bu batağı gören ve çok iyi tahlil eden aydınımız Sait Halim Paşa'nın çok iyi okunması gerekmektedir. Hatta bütün devlet adamlarının bu *Buhranlarımız* adlı eseri okuması sağlanmalıdır. Batının kürü körüne taklit edilmesiyle çöküşün durdurulacağını düşünmemektedir. Yaşadığı dönümde çöküşü iliklerine kadar hisseden Sait Halim Paşa, samimi bir Müslüman olmasına rağmen "Şeriat elden gidiyor." yaygarasına ehemmiyet vermemiş asıl elden gidenin samimiyet ve bilinç olduğunu iyi bellemiştir. O, her iki uç grubun da içinde bulunduğu çıkmazı en iyi bilenlerdendi. Eskilerin Frenk dili öğrenimini küfür diye adlandırmalarına karşılık Baticılar, Arapça ile Farsça derslerini okullardan kaldırmışlardı (Topçu, 2016: 44) Bu bile tek başına her şeyi gösteriyordu. Biri muasır medeniyetle bağları kesiyordu. Diğeri ise Türk milletinin ruhu ile olan köklü bağını söküp atıyordu.

Ne yazık ki günümüz okulları insan yetiştirmekten çok uzak. İnsan yetiştirmeyen bir okul ne yetiştirir? Belki mühendis, belki usta, belki çırak... Peki, bu mühendis, usta ya da çırak insanî değerlerden uzaksa kime ne üretecektir? Millî bilinçten yoksunsa kim için çalışacaktır? İşte tam da bu noktada yine Mankurt kavramı karşımıza çıkar. Bu Mankurtlar öyle ileri gidecek ki biri Kur'an'ın değiştirildiğini ileri sürecek ve İslam dinini alaya alacak diğeri Allah kelamını bitpazarında satar gibi sesleri ile din bezirgânlığına soyunacaklar (Topçu, 2016: 46)

Peki, bize ne lazım? Açıkça söylemek gerekirse bize öncelikle insan lazım. Bu insana insana yakışır okullar lazım. Okul insanı ruhuyla buluşturmalıdır. İnsana her davranışının bir ahlaki değeri olduğunu öğretmesi gereken bir okul... Öyle bir okul ki orada gönüller hayâya hayran yetiştirilir. İnsancıl, sevgiyle yoğrulmuş bir insan mektebidir orası. Her bir ferдин vicdanında ilahi bir mahkeme kurduracak okullar lazım (Topçu, 2016: 47)

Mektep, öğrenme yeridir (Topçu, 2016: 51) İnsan ömrü boyunca sürekli öğrenir. Hayat boyu öğrenmenin olduğu bu evrende öğrenmeye kapalı olmak değil asrın gerisine düşmek insanlıktan bile uzaklaşmaktır. Öğrenme ise her şeyden önce bir çıraklıktır (Topçu, 2016: 52) İnsan bildiği kadardır. Ne biliyorsa öyle görür, öyle duyar, öyle hisseder ve öyle yaşar. Bu durumu Nurettin Topçu nefis ifade etmektedir. "Cahilin kalbindeki darlık, anlayışsızın ruhundaki tahammülsüzlük" bundan ileri gelmektedir. Eğitim kurumları insanı vicdanına döndürmeli ve her zaman olaylar vicdan süzgecinden geçirilmelidir. Akıl ile kalp dengesi okullarda sağlanır. Ne kadar akıl ne kadar gönülden ziyade nereye kadar akıl nereye kadar gönül üzerinde durulmalıdır. Bu da üslûp problemini gündeme getirmektedir. Peki, öğretimin üslûbu nasıl olmalıdır? Bu bağlamda Topçu bir tespitinde bulunur ve der ki:

"Öğretimin üslûbu, onun sade şekil ve kıyafeti değil, ruhunun kalıbıdır. İyi üslûpla iyi öğretim, fena üslûpla fena öğretim yapılır." (Topçu, 2016:40)

İnsan, büyük bir evrende kendine bu büyük evrenin sınırlarını görmese de kendince yeni bir dünya yaratıp hayalleri sayesinde var olanın da ötesine taşımıştır evreni. İnsan neyi öğrenip neyi öğrenmeyeceğine kendi karar verecek kadar yetkin bir varlıktır. Bu nedenle şu soru akla gelir. İnsan her şeyi öğrenmek zorunda mıdır? Öğrendiğimiz şeyler, her şeyden önce şahsiyetimizin özetini oluşturacak âlemlerle ilgili olmalıdır (Topçu, 2016: 55) Edineceğimiz bilgiler, bir elemenden geçmek zorundadır. Eğer her gördüğümüz ve duyduğumuzu öğrenseydik her zerremiz yararsız ve değersiz bilgiyle dolardı. Bu da akıl ve gönül dünyamızın adeta çöplük olmasına sebep olurdu. Bu nedenle insan bilgide de seçici olmak zorundadır. Gereksiz ne varsa akıl ve gönülden tasfiye edilmelidir. Âlimler ve mütefekkirler ancak kendilerine lazım olanı gerektiği kadar alır (Topçu, 2016: 56) Her şeyi bildiği söylemek akıl dışılıktır. Çocuklara her şeyi öğreteceğini savunan ve bunu başardığını söyleyerek övünen öğretmen ne kadar büyük yanılğı içinde olduğunu bir gün yetiştirdiği öğrencinin ileriki hayatında anlayacaktır. Ancak iş isten geçmiş olacaktır. Bu da bir neslin kaybedilişi anlamına gelmektedir. Pek çok şeyi bildiğini savunan ise hafıza hamallarıdır. Bu tipler bir baltaya sap olamayan ve hiçbir işe yaramayanlardır (Topçu, 2016: 56)

Her şeyi öğretme amacıyla olan öğretmen ya da okul aslında öğrenciyi büyük bir düşüncesizliğe sürüklemektedir. İnsan bir dereceye kadar öğrendiklerinin esiridir. İyiyi bilen iyi olmak ister; kötüyü bilen er ya da geç kötüye heveslenir. Yani denebilir ki bilmek, harekete geçmeyi beraberinde getirir (Topçu, 2016: 57) Mektep neresidir? Mektep, her yerdir aslında. Ev, sokak, çarşı, pazar, yerine göre dağ, bayır... İlk mektep, aile ortamıdır. Dünyaya gözümüzü açtığımız, anne-babamızın kucağı ve kardeşlerimizin yerine göre sevgi ortamı yerine göre yaşama mücadelesinin verildiği dayanışma ortamı. Sevgi anlayışımızın olduğu ocak... Sabır ve anlayışın şekillendiği dört duvar arası. Şefkat ve merhamet duygularının çepe çevre bizi kucakladığı güvenli limanımız. İşte ilkokul...

Devlet otoritesinin planlı ve sistemli bir yöntemle maddi, manevi çerçevesini çizdiği modern okullar eğitim için tasarlanmış en ideal yerlerdir. Fakat millî ve yabancı okul ayrımı ve bunun yanına bir de özel okul kavramını koyduğumuzda işler öyle pek de iyi niyetli yorumlanamıyor. Büyük Türk mütefekkir Nurettin Topçu, okulu tanımlarken *mânaya yükseliş, birliğe yöneliş, kaide ve disiplin* kavramlarını bir arada kullanır. Ona göre bir okulu *aşk besler, metodlu düşünce* ise yaşatır (Topçu, 2016: 63)

Muallim kavramı üzerinde özellikle duran Topçu, öğretmeni gençlere bilmediklerini nakleden bir araç olarak görmez. Nakletme işini öğretmenin işi değil de kitapların işi olarak görür. Bilmediklerimizin yanıtlarını kütüphanelerde bulmak mümkün. Bu anlamda eğer bir bilgi deposu arıyorsak bu öğretmen olamaz. Ayrıca öğretmenin tüccar olmadığını ifade eden mütefekkir, her fırsatta maaş ve ücretini gündeme taşıyan kişi bu mesleği yapıyor sayılmaz. Peki, bütün bunlardan hareketle öğretmen kimdir? Yalnızca bir memur mudur? Elbette hayır! Üstat öğretmen kavramını tanımlarken "*Öğretmen, genç ruhları kendilerine mahsus manada bir örs üzerinde döverek işleyen bir demircidir.*" der (Topçu, 2016: 68)

Öğretmen, maddi ve manevi varlığıyla öğrenciyi şekillendiren bir demirci olduğuna göre bu işin bir mesuliyeti olacaktır. Bu mesuliyetlere değinmek gerekecektir. Muallimin Mesuliyetlerini ele alan Nurettin Topçu, işe beşikten başlar mezara kadar götürür bu vazifeyi. Genel anlamda öğretmene büyük bir (misyon) görev yükler. Öyle ki öğretmen ona göre kaderin hakikatinin işleyicisi, karakterin yapıcısı, kalbin kurucusu odur (Topçu, 2016: 71)

Devletleri kuran, medeniyetleri oluşturan ya da yıkan öğretmenlerdir. Bir devlette veya millet hayatında öğretmen saygınlık görmüş ve hürmetle karşılanmışsa o devlet ve millet huzura kavuşmuş demektir. Öğretmenin saygınlığını yitirdiği, mesleğin hor görüldüğü devlet ve milletler ise alçalmaya ve hatta yıkılmaya mecburdur. Öğretmenin değerini fazlasıyla bilen Topçu, bu değeri ifade için *medeniyetler muallimlerle kurulur* (Topçu, 2016: 71) demektedir.

Öğretmenin ruh yapısını oluşturan karakterine baktığımızda öncelikle öğretmen, her şeyden evvel bir sanatkârdır. Elbette ki hayatımızın kullanıcısı değil yapıcısıdır. Seyircisi değil aktörüdür (Topçu, 2016: 75) Yol ne kadar uzun ve engebeli olursa olsun öğretmen tahammüllüdür. Sabrıyla çevresindekilerden ayrılır. Günöbirlik düşünmeyecek kadar ufku açık olduğundan sabırla eserini şekillendirir. Dayanıklılığı ve tahammül gücü itibarıyla dikkat çeker. Eğer tahammülünü kaybederse o noktada öğretmenlik hayatı da biter. Zayıf yönlerini, hatalarını araştırır ve kendini hep düzeltmeye yönelik arayışlara girer. Özverili bir yapısı olduğundan fedakârlık yapmaktan zevk alır. Kişisel hırslarına teslim olmayacak kadar karakter sahibidir.

Başarılı bir öğretmen, yaptığı işi severek yapar. Zaten öğretmenlik sevgi işidir. Bu sevgi insan ruhuna duyulan sevgidir. Sevgisiz pişen yemeğin bile tadı olmuyorsa, sevgisiz yetiştirilen bir çiçeğin bile mutsuzluğu çehresine yansırırsa nasıl olur da sevgisiz büyütülen, sevgisiz yetiştirilen bir çocuğun geleceği aydınlık olur? O halde muallimlik sevgi işidir (Topçu, 2016: 76)

Öğretmen, hakikat âleminde bize haberler verir. Hepimizin her an muhtaç olduğu bir doktordur. İman ve anlayış vasıtaları ile bizi tedavi eder (Topçu, 2016: 76) Ruhumuzun en girift noktalarına nüfuz eden bir doktordur. Topçunun deyimiyle:

“Muallim, insan olan varlığımızı alır, ona sonsuzluk dünyası olan ruhî hayat istasyonlarında yol alacak kudretin ve değerlerin aşısını yapar.”

Öğretmen, hür düşüncenin yaşayan ve yaşatan gücüdür. Hür iradenin şekillenmesi için öğretmenin hür düşünceyle yetiştirilmiş olması gerekir. Ruhların sahibi ruhları şekillendiren unsurlardır. Öğretmen, genç nesillerin ruhunda tesire sahip en önemli güçtür. Genç nesiller; kibirli, sabırsız, kısa yoldan köşe dönme bir anlayışa sahipse bundan birinci derecede mesul olan öğretmenlerdir (Topçu, 2016: 80)

Öğretmen, eğitimin öznesidir. Asli unsurdur. Milli Eğitim Bakanlığı ise düzenleyici yönüyle işlevini yerine getirir. Eğitimin sorunlarını çözmek, eğitimin yön ve yöntemlerini tespit etmek, program geliştirmek ile görevlidir. Aslında bu meselelerin çözümü bile öğretmen ordusunun elindedir. Bütün bunlardan hareketle diyebiliriz ki eğitim demek, öğretmen demektir (Topçu, 2016: 81).

Nurettin Topçu, Descartes'in bir sözünü okurlarına sunarak öğretilerde hür düşüncenin önemine atıfta bulunuyor. *“Hür olmayan düşünce, düşünce değildir.”* derken öğretmenlerin belki en büyük vasfının hür olmasına vurguda bulunmuştur. Hür olmayan muallim muallim değildir. Öğretmenin fikren hür olmaması, mahkûm edilmiş fikir ve irfana işarettir (Topçu, 2016: 81).

Maddeler hâlinde sunacak olursak ilk sırada idealsizlik gelir. O realitenin peşinde koştuğundan hayat adamıdır. Heyecanların romantizminden çok uzaktır. Ne yazık ki âvare, lakayt, pişkin bir mizacın sahibidir. Hayat tecrübesi onu nereye taşıyor, nerede yaşatıyorsa orada gününü gün etme ve eğlenme peşinde. Bir şeyin çilesini çekmek, ızdırabını yaşamak, kaygısını taşımak onlara işkence gibi gelir. Zahmetsiz ekmek peşinde koşmak ve kısa yoldan para kazanıp gereksiz yere, hesapsızca harcamak eskilerin değimiyle har vurup harman savurmak yetenek(!) oldu. Bu onlara kapitalist Amerika'nın ve sahte cennet Avrupa'nın enjekte ettiği bir virüstür. Onların pek çoğu gülmek ve eğlenmek için yaşar. Bu gidişat tesadüfi değildir elbette. Günümüzdeki sosyal medya furiasında boy gösteren youtuber adıyla piyasaya çıkan pek çok içi boş vitrin adam bunun ete kemiğe bürünmüş hâli değil midir? Çoğunun dış yüzleri, diplomatların objektifteki bakışlarına benzer (Topçu, 2016: 85)

Bu planlı ve bilinçli şursuzlaştırma genç dimağları adım adım yok ediyor. Gençliğimizin ruhu sarsıntı hâlinde. Spor, siyaset ve kazançtan oluşan üçlü bir sacayağında kaynayan kazan misali mest olup gidiyorlar (Topçu, 2016: 86) Ne spor ne siyaset ne de kazanç bir belâdır. Fakat eğer bu meşguliyetler bilinçli bir şursuzlaştırmanın aracı yapılmışsa işte bu bir milletin felaketi olabilirler. Yeni nesillerin ruhunda güneş ve tabiat, aşk ve miraç yaşatmayarak, varlığını, maddenin altında ezilmiş bir iskelet hâlinde beşikten mezara kadar takip ediyor (Topçu, 2016: 86)

Ülkenin sosyo-ekonomik durumu, politikacıların ufuksuz tavırları ve eğitim seviyesi gençleri keşmekeş bir duruma düşürmektedir. Öyle ki bu yeni neslin dealleri, isyanları, hülyaları yok (Topçu, 2016: 86). Bu özden kopuşun temel sebebi taklitçilik hastalığı. Bütün sorunlarını çözmek ve içinde buldukları zor günlerden kurtuluşa yürümek elbette öyle kolay değil. Çözüm olarak Avrupa milletlerinin kültürünü hazır elbise gibi giymek dururken kim üretecek ki? (Topçu, 2016: 86) Üretmek; emek ister, özveri ister... Geldiğimiz noktada öğrencilik, ilim yolculuğu olmaktan çok uzak neredeyse bir diploma avcılığına dönüşmüştür.

Özel okul kavramı eğitim tarihimizde önemli bir sorun alanıdır. Neredeyse kendi yazar, kendi sahneler, kendi oynarlar. Eğer bir okul devletin ise özel okul kavramı da neyin nesi? Devlet içinde devlet olmayacağı gibi bütün okullar devletin yani milletin olmalıdır. Yabancı okullar kavramı ayrı bir sorundur. Milletin içinde millete rağmen derin bir yaradır bu mesele. Yabancı okul isteyen yabana gitsin. Çünkü Nurettin Topçu'ya göre *“Okul, millet kültürünün, millet ruhunun bayrağıdır. Yabancı mekteplerin yayacağı kültürler, bir memlekete medeniyet ve irfan getirmez, belki o milletin kültürünü yara bere içinde, perişan bırakır, millî şahsiyetin millet kültürü ile vücut kazanmasını imkânsız kılar.”* Yabancı okullar, millet kültürünü kökünden kurutan bir zehirli haşereden farksızdır. Dil ve teknikse alınmak istenen o hâlde iki unsurun alınacağı asıl yer alınmak istenen dilin ve tekniğin vatanıdır. Böylesi bir hatanın doğal olarak eğitimi götüreceği yer politikanın çirkin dünyasıdır. Siyasi düşüncülerin mektepte elde edeceği ilk başarı ayrıştırma olacaktır. Bu ayrışma ve bölünmenin milleti ve dolayısıyla devleti düşüreceği durum da sömürge zihniyettir. Dolayısıyla yabancı okulların Türkiye'de açılması ve yaygınlaştırılması bir insafsızlığın yansımasıdır. Eğitim kurumları iktidarların oyun alanı olmamalıdır. Bu okullarda yöneticilere kaside yazma hastalığı eleştirel düşüncenin ortadan kalkması anlamına gelmektedir. Bu da doğal olarak okulları propaganda zeminine taşır. Bu tür bir zeminde akıl ve ilim ocaklarından söz etmek başlı başına bir hayaldir. Böylesi bir yerde olsa olsa yalan ve ihtiras kol gezer (Topçu, 2016: 101)

Mekteplere verilen kıymet azaldıkça eğitimin asli unsurları olan öğretmene, okul idarelerine de verilen değer kayboldu. Okullar siyasi zemine çekildikçe hâkim gücün ezici yumruğu biraz daha güçlü bir şekilde genç nesillerin narin beyinlerine daha ağır bir şekilde inip durdu.

Toplum hayatında başıboş eğitim kurumları, denetlenemeyen dernekler, spor kulüpleri, dergiler, radyo ve televizyonlar arttıkça Türk eğitim sistemi bir bütünlük oluşturamayacaktır. 20. yüzyılın genci yalnız okulla yetinmemektedir. Bütün bu etkenler öğretmenin öğrenci üzerindeki etkisini azaltmaktadır. Öğretmen, bunun bilincine varmalı ve kendisini her dem geliştirmelidir. Öyle bir çağdayız ki spor bile gerçek anlamından uzaklaşmış mücadele ve yenme hırsının kurbanı olmuştur.

Eğitim-öğretim sürecinde Okul Aile Birliklerinin önemli bir yeri vardır. Okul Aile Birliği Yönetmeliğine göre bu birliğin görevi **6. Maddede** sıralanmıştır:

Okul-aile birliklerinin eğitim sisteminde belli bir yeri olduğu gerçektir. Eğitime dâhil olmaları yeni değildir. Dolayısıyla eğitim sürecinde okul aile birliklerinin gelişimini gözlemlemek bugün itibarıyla mümkündür. Nurettin Topçu, Okul-aile birliklerinin gelişmesini iki devreye ayırmakta ve bu konuda şu tespitleri yapmaktadır:

"Okul-aile birliklerinin gelişmesini iki devreye ayırmak kabildir. İlk devre, mektebin ve muallimlerin tenkidi devresidir. Hiçbir fikri değer taşımayan bu kontrol, mesleğin şerefine hürmetsizlikler doğurdu. Mektep içinde açılan mektepten şikâyet kapısı, mektep denilen müesseseye karşı yalnız ailelerin değil, çocukların da hürmetsizliğini geçti.

İkinci devrede, okul-aile birlikleri kendilerinden birer yardım cemiyeti hâline geldiler. Öğrenci yardımlaşma dernekleriyle birleşerek talebeden para toplayan kurumlar oldular."

Demokrasinin bir yansıması olarak benimsenen bu ve bu gibi uygulamalar eğitime ne katmıştır neler kaybettirmiştir? Bunun her bakımdan ele alınıp incelenmesi gerekmektedir. Belki de eğitim kurumlarında ortaya çıkan sorunların asıl kaynağı hiç umulmayan bir yerdedir. Demokrasi adıyla okullarda oluşturulan imtiyazlı kesim pedagojik hiçbir altyapısı olmamasına rağmen eğitimin bir ögesi yapılmıştır. Disiplin bu anlamda sarsılmanın ötesinde yerlere yığıldı. Ne yazık ki bilerek ya da bilmeyerek artık demokrasinin mekteplerinde ayrıcalıklara yer verilmiş ve pedagojik otoriteler gevşetilmiştir (Topçu, 2016: 103)

Mektebin şahsiyeti çeşitli sebeplerle yıpratılmış ve disiplin kavramı neredeyse yok edilmiştir. Bu konudaki görüşlerini aktarırken her cümlesinin sonunda büyük bir üzüntüde de şahit oluruz.

"Ceza sisteminin hakikaten yok denecek hâle getirilmesi, en büyük gafletti. Suçluyu değilse bile suç hadisesini ceza ile karşılamayan bir içtimai organ felce uğramış sayılır.

Ceza her zaman şiddet veya kırbaç değildir. Tehlikeyi karşılayan bir müdafaa aletidir.

Bazen bir vicdansıza, vicdanla ve âlicenapllıkla karşı gelmek en büyük cezadır.

Ceza anlayışını kaldıran bir sistem, hakkın tahammül etmeyeceği bir duygusuzluk doğuruyor."

Bir insan her yönüyle mutlak doğru ya da mutlak iyi olamaz. Öğretmen de öyledir. Aslında o tek başına ne memurdur ne esnaftır ne diplomattır ne de idare adamı... O sadece talebelik mesleğinin adamıdır (Topçu, 2016: 106) Onu olağanüstü yeteneklerle donatılmış bir varlık olarak görmek yanılğaların en büyüğü olacaktır. Çeşitli alanlarda faaliyet içinde olmak ve çalışmak doğal olarak öğretmeni yorar. Hatta böylesi bir iş ortamı onu asıl istikametinden saptırır. Örneğin okullarda yapılan sınavlar öğretmenin işi olmaktan çıkarılmalıdır. Bunun için her ilde ölçme ve değerlendirme birimleri kurulabilir. Her öğretmenden öğretmene soru hazırlama farklılık gösterir. Belki pek çoğu dersini iyi anlatsa da ölçme ve değerlendirme ayrı bir bilgi ve deneyim gerektirir. Yapılan sınavların öğrenci hayatındaki önemi ortadadır. Bu alanda uzman olmayan öğretmenlerin yapacağı sınavlar ne kadar adil ve bilimsel olacaktır? Nurettin Topçu bu konudaki görüşlerini açıklarken bir bilim adamı olarak çözüm yolları sunmayı da ihmal etmez.

Topçu, öğretmenliğin bir meslek olarak kabul edilmesinin üzerinde durarak öğretmenlik mesleğinin iş tanımının da yapılmasının önemini vurgular (Topçu, 2016: 107) Öyle herkesin öğretmen olamayacağı gerçeğini ifade ederken biraz da nükteli bir üslup kullanır ve der ki:

"Muallim doktor olamaz; lakin doktor muallim olabilir. Muallim avukatlık yapamaz; fakat avukat muallimlik yapabilir. Muallim tüccar değildir; ama tüccar muallim olur. Çünkü bütün bu insanlar birer mesleğin insanıdır; yalnız muallim mesleksiz adamdır."

Öğretmen, okulda nöbet tutmak zorunda mıdır? Bu işi yapmak öğretmenin eğitimciliğinin bir gereği midir? Çeşitli adlar verilen kulüplerin iş ve işlemleri yapmak öğretmenin görevi midir? Bunun eğitiminden geçmemiş bir insana zabıtalık ve örneğin Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenine Kızılay Kulübü rehber öğretmenliği yaptırmak hangi pedagojik yöntemle bağdaşır?

Bir öğretmene yapılacak en büyük kötülük onu eğitimini almadığı işlerle uğraştırmak değil midir? Ayrıca öğretmeni okulun koridorlarında hatta okul bahçesinde öğrenciyi takip ettirmek, bekçilik yaptırmak; kulüp adı altında öğrenciden para toplatmak da neyin nesidir. Bunlar öğretmeni asli işinden uzaklaştırmak değil midir? Bu iş ve işlemlerin yanında bir gerçek de vardır ki o da öğretmenin de bir ailesinin olduğu gerçeğidir. Peki, öğretmen bunca kutsal(!) görevden arta kalan zamanda dinlensin mi? Kitap mı okusun? Ders hazırlıklarını mı yapsın? Annelik, babalık, mı yapsın? Eşlik mi yapsın? Bunca vazifenin yanında bir gün sonraki dersinde olsa olsa kitaptaki bilgilerin tekrarcısı olur. Bu nedenle en iyi öğretmen dersine zamanında giren ve zamanında çıkan olacaktır. Verimlilik, üretkenlik kimin umurunda?

Milletlerin hayatına yön veren üniversitelerdir. Millî eğitimin yönünü belirleyen de üniversitelerdir. İlim ve ahlak hayatı da millî eğitimin ürünüdür. Üniversiteler, böylesine önemli bir işlevi yerine getirmesine getirir ancak onu da düzenleyen devletin adil elidir. Üniversiteye giden yolda okul öncesinin, ilkokulun, ortaokulun ve lisenin her basamağında titizlikle çocuğa verilmesi gereken sevgidir. Aile, toprak ve tarih sevgisi bu eğitim basamaklarında nakış nakış dokunmalıdır nesillere.

İlkokullarımızda uygulanan yöntem ve teknikler, kullanılan materyaller öğrenciye göre mi? Ülke gerçeklerine ters düşen yöntem ve tekniklerle eğitim; renksiz, sevgisiz ve realitesiz kitapların kıskacında gündün güne eriyip gitmektedir. Bu yöntem ve teknikle olsa olsa ancak tabiata bağlı canlı varlıklar yetiştirilir (Topçu, 2016: 118)

Ne yazık ki Türkiye’de bugün Avrupalı sözüm ona medeni ülke ve ulusların sömürgelerinde uyguladıkları eğitim yöntem ve teknikler uygulanmaktadır. Genç nesillere okutulan kaynak kitapların millî değerlerden uzaklığı, uygulanan yöntemlerin tutarsızlıkları ve eğitimin yapboz tahtasına dönüştürülmesi sömürge ülkelerle ne kadar da benzerlik gösteriyor. Onlarda olduğu gibi tabiat olayları, aşkın ve imanın yerini almış durumdadır. Öyle ki son dönemde ülkemizde İstiklâl Marşı’mız olmasa yeni neslin eğitim-öğretim sürecinde millî ruhtan söz edilemez (Topçu, 2016: 119) Bu durum Kurtuluş mücadelesi veren bir millet için çürümüşlükten öte neyle izah edilebilir ki? Bu anlamda belki ilk yapılması gereken büyük mütefekkir Mehmet Akif’in Safahat adlı eserini bölüm bölüm yapıp ilkokul ve ortaokulda öğrenciye vermek gerekir. Millet üniversiteleri milletin çocuklarından oluşan bir öğrenci kesimiyle şekillenmedikçe millî eğitimden söz edilemez (Topçu, 2016: 119) İlkokuldan başlamak üzere bütün eğitim aşamalarında yaparak ve yaşayarak öğretim amaçlanmalıdır. Öğrenci cevizi, zeytini, elmayı kitaptan okuyup ezberlemekle bir şey kazanmaz. O cevizi dikmeli, sulamalı ve birkaç yıl sonra cevizden hasat yapmalı hatta çekici eline alıp o diktiği cevizlerden kırıp yemeli. Zeytin de de elmada da bu durum aynen uygulanmalı. Bölge bölge hangi ürünler alınıyorsa ona göre bir dönem planı yapılmalıdır. Gümüşhane’de okuyan ilk ve ortaokul öğrencilerine Sosyal Bilgiler dersi verilirken öğrencilerini Canca Kalesi’ne götürmeyen bir öğretmen, ne yazık ki bu dersi gerçek anlamda öğretmiş olmaz.

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren ilköğretim düzeyinde hiç de hafife alınmayacak başarılarla imza atıldı. Büyük bir eğitim seferberliğine girişen yöneticiler, Anadolu’nun her köşesine ilim ve irfan ışığını taşımayı amaç edindiler. Bunda da başarılı oldular. Ancak ne var ki bu seferberlik devamlılık göstermesi şartıyla amaçlanan hedefe varacaktır. Kurucu meclisin ve devlet erkânının başardıklarını devam ettirecek kadrolar yetişmeyince bu yükseliş, bir noktadan itibaren durakladı. Ümit ve cesaret verici atılımlar yerini ümitsizliğe ve ataletle (tembellik) bırakınca ahlak eğitimi hususunda henüz oldukça geri durumdayız (Topçu, 2016: 122) Bu atalet dönemi neredeyse yarım asır olmasına rağmen hala devam etmektedir. Yeni nesillere şahsiyet kazandırılmamış olması nedeniyle adım adım uçurumun kenarına gidilmiştir. Şahsiyetin üç sacayağı vardır. Bunlar maddi unsurlar, ruhi unsurlar ve içtimai unsurlar olarak sıralanabilir. Maddi unsur, insanın biyolojik tarafıdır. Ruhi unsur, duygu, düşünce, istek ve ülküden oluşan iç varlığımızdır. İçtimai unsur ise, aile ve toplum içindeki konumumuz, kazandığımız şan ve şöhretle birlikte çevremizdekilerin bize bağışlamış oldukları niteliklerimizdir (Topçu, 2016: 123)

Çocuk, öncelikle maddi benliğini kazanıyor, sonrasında yavaş yavaş doğru bir eğitimle ruhi yönünü şekillendiriyor. Ruhi yön, insanın maddi ve manevi gelişiminde en önemli aşamayı oluşturur dersek yanlış demiş olmayız. Ruhi gelişim insanın maddi benliğini aşınca artık eskilerin kâmil insan dedikleri bir noktaya erişiyor ki bu pek çok mütefekkirin manevi olarak eriştiği en üst noktayı ifade eder.

İlkokulda öğretmenin karşısına çıkan çocuk, aileden gelen birkaç şahsiyet özelliği dışında genellikle maddi şahsiyet özelliği göstermektedir. Maddi varlığının dışında artık ruhi şahsiyetinin de şekillenmesi gerekmektedir. Bu işi yapacak olan da öğretmendir. Ruhi şahsiyetin ilk basamağı ahlak eğitimidir. Ahlak eğitiminin ilk aşaması ise hürmet duygusudur. Hürmet, sıradan bir alçalma ve kendini inkâr veya eksiltme değildir. Hürmeti kendini basitleştirmekten çok uzak bir kavram olarak gören Nurettin Topçu bu kavrama bir ulvilik vererek şöyle tanımlar:

O, insanlık cevheri karşısında yaşanan sevgi ile karışık bir hayranlıktır (Topçu, 2016: 124). Merhamet duygusunun çocuklara aşılınması işi evvela telkin yoluyla olmalıdır. Her çocukta olduğu gibi istenmeyen

davranışlar ayıklanarak kendine, insanlığa hizmeti ve fedakârlığı öğretmek amaçlanmalıdır. Bu da gösteriyor ki çeşitli metotlarla kolay öğrenmeyi öğretmek, bir öğretmenin ilk ve asıl görevi değildir. Ahlak eğitimi bir çocuğun hayatında alması gereken en önemli eğitimidir. Tam da bu noktada önemli bir ahlak adamı olan Mehmet Akif'ten bir alıntı yapar.

"Bırak tahsili evladım, sen ilkin bir hayâ öğren!"

Nurettin Topçu, ortaokul düzeyinde üç yıllığına verilen eğitimin belirsizlik içerdiğini ve amacının henüz ne olduğunun bilinmediğini ifade etmektedir. Bu konu ile ilgili günümüzde uygulanan sistem hakkında yorum yapacak olursak 4+4+4'e ilişkin şöyle bir çıkarımda bulunabiliriz. Okullarda uygulanan ilk 4 yıl için temel bir karakter eğitimi, ikinci 4 yıl için ahlak eğitimi ve son 4 yıl ise bir mesleğe, bir alana yönlendirme eğitimi verilmelidir denilebilir. Son 4 yıl, ileride okunacak üniversiteye ve yapılacak yüksek tahsil çalışmasına gayreti içermelidir. Bu son aşamada genel kültüre ilişkin eğitim programları geliştirilmelidir. Hem medeni hem düşünen bir insan yetiştirmek için bu kaçınılmazdır. Liseye denk gelen bu dönemde genel kültürün yanında hemen hemen her ilimden bir tat aldirmek amaçlanmalıdır. Gencin melekelerine nüfuz edileceği bu dönemde gelecek yaşantıya ilişkin ipuçları bu dönemde elde edilir. Bütün bu amaçların her biri diğerinden bir yönüyle kıymetlidir. Açığa çıkan her kabiliyet, büyük bir idealin kıvılcımı olarak ortaya çıkacak ve yayılacaktır. Zamanla karşımıza büyük bir eğitimci, usta bir yazar, kimyager, dilbilimci, tarihçi, asırlarca eserleriyle yaşayacak bir mimar, bir mucit, bir filozof, bir doktor... olarak çıkacaktır.

Bu nokta-i nazardan bakacak olursak sözel anlamda edebiyat, tarih, coğrafya, felsefe, sosyoloji, mantık, sanat tarihi, müzik ve beden eğitimi; sayısal derslerden fizik, kimya, biyoloji ve matematik ve dil dersleri lise düzeyinde bir öğrenci için son derece önemlidir. Bütün bu derslerin yanında özellikle ekonomi dersi de liselerde okutulmalıdır (Topçu, 2016: 144) Gençlere verilecek bu ekonomi dersleri ahlaki değerlerle şekillendirilmelidir. Yarının gençleri, ekmeğini alın teriyle kazanan ve helâl lokma yiyen bireylerden oluşmalıdır. Bu iş için yeterince geç kalınmış olup artık kaybedilecek zamanın kalmadığı aşikârdır. Her alanda olduğu gibi kendini koruyup kollayan ve ülke meselelerine vakıf olan gençlerin sayısı arttıkça ülke her zorluğun altından kalkacak erdeme sahip olacaktır.

Din dersinin eğitimin her aşamasında önemli olduğunu vurgulayan Nurettin Topçu, ilk ve orta derecede iyi insan, ahlaklı insan, dürüst insan, şahsiyetli insan kavramlarıyla yoğururken lise döneminde artık din dersinin kaçınılmaz bir gerçek olduğuna değinmiştir. Ona göre din dersi, ilkokulda, dini menkıbeler ve ahlak aşısı şeklinde her düzeyde okutulmalıdır. Lise düzeyinde ise İslam'ın temel eseri olan Kur'an-ı Kerim'den parçalar izah edilmeli ve İslam felsefesi okutulmalıdır. Temel burada atılmalıdır. Topçu'nun bu konudaki görüşü şöyledir:

"Dini hakikatlerin kaynağı ve temeli olan felsefenin ruh ve Allah bahisleri, yani metafizik yirmi yıldan beri lise programlarından çıkarılmış bulunuyor. Bilinmesi tehlikelidir diye Allah'ı ve Allah'a götüreceği diye de ruhu felsefe tedrisatından dışarı atanlar, dini hakikatlerin temelini kurutmak istemişlerdir.

Ruhun bilgisini bile genç ruhlardan esirgeyen dünkü zihniyet, şimdi birkaç yapraklık din öğretimine aleyhtar olacak kadar Allahsızdır" (Topçu, 2016: 148) Bu hakikati görmezden gelip de birkaç sayfalık devşirme din dersleriyle din kültürünün yapılacağını zannetmek olsa olsa kendini kandırmaktır. Böylesi bir tavrı abes olarak algılamış ve şu ifadeyle bahsi kapatmıştır:

"Bu türlü denemeler buz üzerine yazı yazmaktan ileri gidemez, dini ruhu değerlendirmez, zayıflatır ve din düşmanlarının ekmeğine yağ sürer.) Topçu, 2016: 148)

Üniversite başlığı altında ifade ettiği fikirlerinde hüznü kelimelere yansır. Üniversitelerdeki olayları, iç ve dış karıştırıcıları gözler önüne serer. Millî varlığımızı derinlemesine etkileyen bir dert olarak görür üniversiteleri. İlim alanında üniversitelerin verimsizliğinden söz eden Nurettin Topçu, asrın ilim hayatından nasiplenmeyen, fikir ve neşriyat üretmek anlamında kısır döngüde kıvrandıklarından söz eder. Yayın anlamında tam bir sefaletin sürdüğünü ortaya kor. Hatta Türk dilini kullanma yönünden de acınacak bir hâle düştüklerinden söz eder. Çoğu hocanın şahsi menfaatleri doğrultusunda yanlarına aldıkları kişiler, yalnızca alanlarına ilişkin genel bilgilerle donatılmış ihtisas yaptıkları alanlarda bile yetersiz kişilerden oluştuğunu üzülenek belirtmiştir.

Ahlaki bakımdan üniversitelerin bir millete meşale tutacak, gençliğe örnek olacak durumdan çok uzak olduklarını belirtmektedir. Hocasının tekrarı olmaktan ve yine hocasının çantasını taşımaktan öteye geçemeyen asistanlarla muasır medeniyet seviyesine erişmenin mümkün olmadığını haykırmaktadır. Bu isyanını ortaya koymak için sözü kendisine bırakmaktan daha güzel bir şey olamaz diyerek üniversite başlığı altında haykırışlarını dikkatinize sunuyorum.

“Hayır, hayır, hayır... Bu üniversite bir ilim ve fazilet yuvası olacak örnek hüviyetini kaybetmiştir. Bin(lerce) yıllık tarihi olan büyük milletimiz kendi varlığının ifadesi olacak üniversiteyi yeniden kurabilecektir.”

Millî Eğitim teşkilatının millî vasfının olmadığını ifade eden Nurettin Topçu, onun millîlik niteliğinin yalnız adında olduğunu belirtmektedir. Aslında o, *milliyetçilik ve ruh dava ve ideallerine karşıdır*, der. Bu işe öncelikle ruh kültürünü yok etmekle başladığını anlatarak sonuç itibarıyla de bu savaşı açmasının sebebi olarak İslam düşmanlığının olduğu sonucuna varır. Milletini temeline oluşturan tarih şuurunu yok etmekle ikinci bir adım atıldığından söz eder. Sonra dile el uzatıldığını ve millet olma şuurunun temellerinin bir bir sarsıldığını belirtir. Bütün bu şer odaklarının amacının millî kültürle Türk milletinin bağlarını koparmak olduğunu belirtmiştir. Bu yıkıcı ve bölücü zihniyetin amaca ulaşmak için özel okul ve yabancı okul kavramlarını gündeme getirip allayıp pullayıp benimsetmesini ise millîlikten uzaklaşma anlamında bir dönüm noktası olduğunu ifade etmektedir. Türk milleti heves ve hırslarının elinde iki büklüm kıvrılırken binlerce yıl Türk'ü yok edemeyen haçlı zihniyeti işbaşındadır. İşte bu Allah ve ahlak düşmanlarının alel acele tesis ettiği özel okul, yabancı okul kavramları bu idealin ürünüdür. Artık geç kalınmaması gerektiğini söyleyen Nurettin Topçu, bütün Türk milletini göreve çağırır ve der ki: *“Müslüman Türk'ün çarpan nabzına, onu tedaviye koşan bütün eller uzansın. İşte milliyetçilik bu ulvî hizmetin ânında başlayacaktır.”*

Şunu unutmamalıyız ki din müspet ilim değildir. O, ilim olmadığı gibi ilim tarihi de değildir. Din, bir mantık sistemi de değildir. Din sanat da değildir. Hele efsane hiç değildir. Din, ipnotizma hareketi gibi bir telkin psikolojisi de değildir. Din bir iddia değil, belki bir hayattır. Din bir dünya saltanatı hiç değildir. Dinin bir meslek olmadığı apaçık ortadadır. O, insanlığımızın cevheridir çünkü... (Topçu, 2016: 179-186) Dinin ne olmadığına ilişkin bu tanımlamalar hem İslâm Enstitülerinde hem İlahiyat Fakültelerinde en ince ayrıntısına kadar işlenmelidir.

Topçu, İslâm'ın ne olmadığını ifade etmiş olduk. İslâm'ın ne olmadığını tespit ettikten sonra ne olduğu ve nasıl öğretilmesi gerektiği sorularına da cevap arar:

Şimdi yine Nurettin Topçu'nun tanımlamasıyla İslâm'ın ne olduğuna bir bakalım:

“İslâm konusunu metafizikte işleyerek kendine özel bir ruhsal yaşayışın denemesiyle Allah'a ulaştıran ahlak yolu ve aşk hakikati olduğu hakkıyla anlatılmalıdır” (Topçu, 2016: 181)

Din eğitimi bugünkü eğitim anlayışının çok uzağında gören Nurettin Topçu, bu alanda çözüm önerilerini bir bir sayarken bu sorunu ne kadar önemseydiğini de göstermiş olmaktadır. Ona göre din eğitimi, bugünkü anlayışın tam tersine bir kanalda ilerlemektedir. Allah istikâmetine doğru çevrilmesi gerekmektedir. Yanlış bir güzergâhta ilerleyen bu anlayış temelden değiştirilmelidir. İlgili birimlerin asli görevi onu hakikatine ulaştırmaktır. Bu ise başlı başına bir alan bilgisi gerektirir. Bu nedenle de müceddid görevidir ve mutlaka yapılacaktır (Topçu, 2016: 186)

Bütün milletlerde olduğu gibi Türk milletinde de öğretmen, üstlendiği vazifenin ulvilğine inandı. Bu inançla istiklâl ve istikbâl yolunu açacak ümit ışığı oldu ve genellikle de aydınlık günlerin habercisi oldu. O, ufuk açıcı ve yol gösterici yönüyle toplumun gerçek önderi oldu.

Okullardır milleti oluşturan unsurların şekillendiği mekân. Okul millî değerlerin nesilden nesile aktarıldığı yerlerdir. Dil birliği, kültür birliği, vatan birliği, tarih birliği, ahlâk birliği, din ve örf-âdet birliğinin bir millî miras olarak gençlere verildiği kutsal yerdir. Bir millet, mektebiyle millet olur (Topçu, 2016: 210)

Büyük medeniyetler ve ölümsüz kültürler eğitim sayesinde yol gösterici olmuştur. İlk Çağın büyük medeniyetleri olan Sümer, Mısır, Çin ve Yunan eğitim ve kültür üzerine kurulmuşlardır.

Anadolu'yu yurt tuttuğumuz andan itibaren Selçuklu veziri Nizâmülmülk'ün Bağdat'ta açtığı Nizâmiyye medresesi, Türk-İslam dünyasının bütün büyük ruhlarını, ilim ve bilim insanlarını bir mıknaş gibi kendine çekmiştir. Ayrıca büyük devlet adamı Fatih Sultan Mehmet'in büyüklüğünün asıl göstergesi olan Fatih Külliyesi, Kanunî Sultan Süleyman'ın ölümsüz eseri Süleymaniye Külliyesi asırlarca değerini yitirmemiştir (Topçu, 2016: 211) Kalıcı olan da budur. Asıl fetih bu türden eserler olmuştur. Tefekkür adamı Nurettin Topçu eserinin sonunda gençlere seslenir ve neredeyse eserinin veda kısmında gençlere altın öğütler verir. Büyük İskender ile hocası Aristo örneğini vererek bizlere de unutulmaz bir örnek göstermiş olur. Bu cümle şöyledir:

“Babam beni gökten yere indirdi, hocam (Aristo) beni yerden göğe çıkardı.”

Kendine bir aydınlatıcı arayan gençlik bilmeli ki o aydınlatıcı ışık, ilim ve fen deryasında yıkanmış ak pak çehresiyle öğretmendir.

Sonuç

Nurettin Topçu, Türk aydınları içerisinde öyle birkaç kitapla okunup anlaşılacak bir aydın değildir. Nurettin Topçu bir akademisyendir. Türk milleti için yalnız bir yazar olarak anılmamaktadır. Onun felsefi yönü de bulunmaktadır. Yazar olmaktan öte, bir sanat, düşünce ve eğitim gönüllüsüdür. Yaşadığı dönemde toplumdan hep bir adım önde gitmiş, topluma bir şeyler öğretmek için fedakârlıklarda bulunmuş bir fikir adamıdır.

Batı medeniyeti karşısında Türk aydınının içerisine düştüğü durumu izah etmiştir. Doğu ve Batı'nın eğitim, kültür anlamında tahlilini yapmış ve modern Türk eğitim sistemine eleştirel yaklaşımlarıyla Türk eğitim sistemine katkıda bulunmuştur. Türk eğitim sistemindeki sorunların yanıtlarına kafa yormuş ve Tanzimat'tan bugüne yaşanan değişimi gözlemlemiş, çöküş ve çürümüşlükten Türk milletini kurtarmayı amaçlamıştır.

O, kökü ezelde ve dalları ebette bir medeniyet amaçlamıştır. Osmanlı Türk medeniyetiyle *köprüler* kurmayı amaçlamış ve asırlık sorunlara akılcı çözümler getirmiştir. Eserleriyle Türk eğitim sisteminin içinde bulunduğu çıkmazı tahlil etmiş ve eserleriyle Türk eğitim sistemine eleştirel bir yaklaşım sergilemiştir.

Türk eğitim sistemini yakından tanıyan, sistemin içinde bulunmuş bir aydın olarak tespit ve öneriler sunan Nurettin Topçu'nun yeterince tanınmadığı tespitinden dolayı bu konunun büyük bir önem arz ettiğini gözlemlemekteyiz. Nurettin Topçu'nun “Türkiye'nin Maarif Dâvası” adlı eserinin bütün MEB çalışanları tarafından, özellikle de okul yöneticisi ve öğretmenler tarafından okunması gereğini vurgulamakta yarar var.

Etik Beyan

“*Hakikat Âşığı Bir Aydın Ve “Türkiye'nin Maarif Dâvası” (Nurettin TOPÇU)*” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Çatışma Beyanı

Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

Kaynakça

TOPÇU, Nurettin. (2016), Türkiye'nin Maarif Dâvası. (Dergâh Yayınları, İstanbul).
<https://islamansiklopedisi.org.tr>